KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 14.6.2010
KOM(2010)307 wersja ostateczna

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

z wykonania rozporządzenia (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 stycznia 2005 r. w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

z wykonania rozporządzenia (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 stycznia 2005 r. w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich

1. WPROWADZENIE

Głównym celem rozporządzenia (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich[1] jest określenie wspólnych zasad i standardów jakości danych statystycznych na potrzeby systematycznego sporządzania statystyki Unii Europejskiej w dziedzinie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

Art. 12 rozporządzenia (WE) nr 184/2005 stanowi, że do dnia 28 lutego 2010 r. Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie z realizacji tego rozporządzenia. Sprawozdanie to w szczególności:

(1) określa jakość sporządzanej statystyki;

(2) ocenia korzyści wynikające dla Unii, państw członkowskich oraz podmiotów dostarczających informacje statystyczne i korzystających z opracowanych informacji statystycznych w porównaniu z kosztami ich opracowania;

(3) określa, w świetle uzyskanych wyników, obszary, w jakich niezbędne są ewentualne ulepszenia i zmiany;

(4) dokonuje oceny funkcjonowania Komitetu ds. Bilansu Płatniczego i wskazuje, czy zakres środków wykonawczych wymaga zmiany.

W niniejszym sprawozdaniu dokonano analizy najważniejszych aspektów wykonania rozporządzenia (WE) nr 184/2005 przez państwa członkowskie oraz środków podjętych przez Komisję w celu zapewnienia wysokiej jakości europejskiej statystyki bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

2. ŚRODKI WYKONAWCZE

Od czasu przyjęcia rozporządzenia (WE) nr 184/2005 przyjęto następujące rozporządzenia wykonawcze:

[1] Dz.U. L 35 z 8.2.2005, s. 23.

(1) rozporządzenie Komisji (WE) nr 601/2006 z dnia 18 kwietnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie formatu i procedury przekazywania danych[2];

(2) rozporządzenie Komisji (WE) nr 602/2006 z dnia 18 kwietnia 2006 r. dostosowujące rozporządzenie (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady poprzez aktualizację wymagań dotyczących danych[3];

(3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1055/2008 z dnia 27 października 2008 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie kryteriów jakości i sprawozdawczości jakościowej w dziedzinie statystyki bilansu płatniczego[4];

(4) rozporządzenie Komisji (WE) nr 707/2009 z dnia 5 sierpnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich w odniesieniu do aktualizacji wymogów dotyczących danych[5].

3. GŁÓWNE PRZEDMIOTOWE ZESTAWY DANYCH

Statystyka bilansu płatniczego zapewnia wyczerpujące informacje na temat transakcji między gospodarką sprawozdającą a zagranicą. Rozporządzenie (WE) nr 184/2005 odnosi się do gromadzenia danych w ramach czterech następujących zestawów danych:

- wstępne dane szacunkowe dotyczące kwartalnego bilansu płatniczego (wskaźniki euro);
- kwartalny bilans płatniczy;
- roczny międzynarodowy handel usługami;
- roczne bezpośrednie inwestycje zagraniczne.

Dla każdego z powyższych zestawów danych dane są w szczególności gromadzone z państw członkowskich przez Eurostat i wykorzystywane do opracowania zagregowanych danych UE,

---

2 Dz.U. L 106 z 19.4.2006, s. 7.

3 Dz.U. L 106 z 19.4.2006, s. 10. Celem rozporządzenia (WE) nr 602/2006 jest w szczególności aktualizacja wymagań dotyczących danych oraz skorygowanie wymaganego poziomu podziału, w tym niektórych podziałów geograficznych, w celu poprawy jakości statystyk dotyczących bilansu płatniczego.

4 Dz.U. L 283 z 28.10.2008, s. 3.

5 Dz.U. L 204 z 6.8.2009, s. 3. Celem rozporządzenia (WE) nr 707/2009 jest dostosowanie wymagań dotyczących danych w zakresie kwartalnego bilansu płatności i wskaźników euro, aktualizacja poziomów podziału geograficznego w kontekście nowej sytuacji geopolitycznej i wprowadzenie poziomów podziału na rodzaje działalności według nowej klasyfikacji działalności gospodarczej (NACE Rev. 2).

które są publikowane w internetowej bazie danych Eurostat wraz z danymi poszczególnych państw członkowskich[6].

Zasadniczo pierwsze dane szacunkowe dotyczące kwartalnych głównych agregatów (bilans obrotów bieżących i bilans obrotów usługami) są dostępne 10 tygodni po zakończeniu okresu odniesienia. Drugie dane szacunkowe udostępniane są 15 tygodni po zakończeniu okresu odniesienia i zawierają szerszy zestaw pozycji bilansu płatniczego oraz podział geograficzny, który obejmuje głównych partnerów gospodarczych, w szczególności najważniejsze gospodarki rozwinięte i wschodzące.

Bardziej szczegółowa statystyka w zakresie międzynarodowego handlu usługami i bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest publikowana raz do roku. Roczne dane dotyczące międzynarodowego handlu usługami przedstawiane są w podziale na 42 gospodarki i zgodnie z pełnym wykazem rodzajów usług. Państwa członkowskie przekazują te dane dziewięć miesięcy po zakończeniu okresu odniesienia. Dane te publikuje się około dwa miesiące później. Roczne statystyki w zakresie bezpośrednich inwestycji zagranicznych obejmują dane dotyczące przepływów i zasobów w podziale na rodzaj instrumentu, kraj partnerski i działalność gospodarczą. Państwa członkowskie przekazują te dane dziewięć miesięcy po zakończeniu okresu odniesienia. Dane te publikuje się około trzy miesiące później.

4. JAKOŚĆ SPORZĄDZANEJ STATYSTYKI

Na mocy art. 4 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 184/2005 państwa członkowskie mają obowiązek dostarczyć Komisji sprawozdanie dotyczące jakości przekazywanych danych. Ponadto zgodnie z art. 4 ust. 3 jakość danych przekazywanych do Eurostatu jest oceniana na podstawie sprawozdań dotyczących jakości z pomocą Komitetu ds. Bilansu Płatniczego.

Poniższa analiza odnosi się do wyników ostatnich dostępnych sprawozdań dotyczących jakości danych, przekazanych przez państwa członkowskie w 2008 r. Z tego względu niniejsza analiza nie obejmuje najnowszych zmian, w tym poprawy w zakresie jakości, którą różne państwa członkowskie odnotowały w 2009 r.

4.1. Terminowość

Kryterium terminowości odnosi się do dotrzymywania terminów przekazywania danych.

Terminy te określono w załączniku I do rozporządzenia (WE) nr 184/2005 i uszczegółowiono w Vademecum bilansu płatności[7], które stanowi dokument referencyjny dla szczegółów technicznych dotyczących przekazywania danych.

Tabela 1 zawiera analizę[8] terminowości przekazywania statystyki bilansu płatniczego. Przedmiotowa tabela wykazuje, że na ogół państwa członkowskie są w stanie dotrzymać

---

6 Baza danych Eurostat, dostępna pod adresem: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (wejście w dniu 18.3.2010 r.).

7 Vademecum bilansu płatności. http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/bop/library?l=/sdds_bop_metadata/vademecum_2008pdf/_EN_1.1_&a=d (wejście w dniu 18.3.2010 r.).

terminów przekazywania wszystkich zestawów danych, przy czym bardzo nieliczne wyjątki występują w dwóch dziedzinach dotyczących bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

4.2. Zakres danych przekazywanych do Eurostatu

Kryterium zakresu przekazywanych danych odnosi się do dostępności danych wymaganych przez rozporządzenie (WE) nr 184/2005 w określonych okresach odniesienia i w rozbiciu na obszar geograficzny, pozycję i działalność. Zakres ten mierzy się odsetkiem liczby przekazanych wartości w stosunku do całkowitej liczby żądanych wartości.

[8] Terminowość jest oceniana jako „dobra", jeśli dane dostarczano zawsze w terminie lub przed upływem terminu, „dopuszczalna" - jeśli opóźnienie nie przekroczyło średnio pięciu dni, a w pozostałych przypadkach - jako „zła".

Tabela 1: Terminowość przekazywania danych

	Wskaźniki euro	**Kwartalny bilans płatniczy**	**Międzynarodowy handel usługami**	**Bezpośrednie inwestycje zagraniczne - przepływy**	**Bezpośrednie inwestycje zagraniczne – zasoby**
Termin:	***Okres odniesienia + 2 miesiące***	***Okres odniesienia + 3 miesiące***	***Okres odniesienia + 9 miesięcy***	***Okres odniesienia + 9 (lub 21) miesięcy***[9]	***Okres odniesienia + 9 (lub 21) miesięcy***
Austria	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Belgia	dobra	dobra	Dobra	dobra	**zła**
Bułgaria	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Cypr	dobra	dobra	Dobra	dobra	**zła**
Republika Czeska	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Dania	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Estonia	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Finlandia	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Francja	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Niemcy	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Grecja	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Węgry	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Irlandia	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Włochy	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Łotwa	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Litwa	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Luksemburg	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Malta	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Niderlandy	dobra	dobra	*dopuszczalna*	dobra	dobra
Polska	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Portugalia	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Rumunia	dobra	dobra	Dobra	**zła**	**zła**
Słowacja	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Słowenia	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Hiszpania	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Szwecja	dobra	dobra	Dobra	dobra	dobra
Zjednoczone Królestwo	*dopuszczalna*	dobra	Dobra	**zła**	**zła**

[9] W przypadku bezpośrednich inwestycji zagranicznych (zarówno przepływów, jak i zasobów) istnieją dwa odrębne wnioski o dane, które mają różne terminy: jeden ma termin 9 miesięcy od zakończenia okresu odniesienia, a drugi – 21 miesięcy od zakończenia okresu odniesienia.

Tabela 2: Zakres

	Wskaźniki euro	Kwartalny bilans płatniczy	Międzynarodowy handel usługami	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne - przepływy	Bezpośrednie inwestycje zagraniczne - zasoby
Austria	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Belgia	pełny	pełny	pełny	pełny	*niepełny*
Bułgaria	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Cypr	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Republika Czeska	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Dania	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Estonia	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Finlandia	pełny	pełny	*niepełny*	pełny	pełny
Francja	pełny	pełny	*niepełny*	pełny	pełny
Niemcy	pełny	pełny	pełny	pełny	*niepełny*
Grecja	pełny	pełny	*niepełny*	pełny	pełny
Węgry	pełny	pełny	*niepełny*	pełny	pełny
Irlandia	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Włochy	pełny	pełny	*niepełny*	pełny	pełny
Łotwa	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Litwa	pełny	pełny	*niepełny*	pełny	pełny
Luksemburg	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Malta	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Niderlandy	pełny	pełny	*niepełny*	*niepełny*	*niepełny*
Polska	pełny	pełny	pełny	*niepełny*	*niepełny*
Portugalia	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Rumunia	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Słowacja	pełny	pełny	*niepełny*	pełny	pełny
Słowenia	pełny	pełny	*niepełny*	pełny	pełny
Hiszpania	pełny	pełny	pełny	pełny	pełny
Szwecja	*niepełny*	*niepełny*	*niepełny*	pełny	pełny
Zjednoczone Królestwo	pełny	*niepełny*	*niepełny*	pełny	*niepełny*

Wymogi dotyczące danych, zastosowane do obliczenia tego wskaźnika, określono w załączniku I do rozporządzenia (WE) nr 184/2005. W tabeli 2 podsumowano[10] ten wskaźnik w podziale na państwa członkowskie i zestawy danych.

[10] Zakres uznaje się za „pełny”, jeśli dostarczono ponad 98% żądanych wartości, „niepełny” – jeśli wymóg spełniono częściowo i dostarczono mniej niż 98% wartości, a w przypadku braku reakcji na wymóg - zakres oznacza się jako „brak”.

Wszystkie państwa członkowskie zastosowały się – przynajmniej częściowo - do przedmiotowych wymagań; nie brakowało żadnych zestawów danych. Przeważająca większość państw członkowskich dostarczyła cztery pełne zestawy danych lub trzy z czterech. Jedynie trzy państwa członkowskie (Niderlandy, Zjednoczone Królestwo i Szwecja) dostarczyły większość zestawów danych w stanie niekompletnym.

Najtrudniejszy do spełnienia wymóg dotyczy międzynarodowego handlu usługami – tylko szesnaście państw członkowskich było w stanie dostarczyć kompletne dane.

4.3. Poprawność metodologiczna

Kryterium poprawności metodologicznej odnosi się do zgodności z normami, wytycznymi i dobrymi praktykami uznawanymi na szczeblu międzynarodowym.

Wszystkie państwa członkowskie zasadniczo stosują się do norm międzynarodowych określonych w: Podręczniku Bilansu Płatniczego, wydanie piąte, opublikowanym przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW); Wzorcowej definicji zagranicznych inwestycji bezpośrednich, wydanie trzecie, opublikowanej przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD); oraz w Podręczniku dotyczącym statystyki międzynarodowego handlu usługami, opublikowanym wspólnie przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ), Komisję Europejską, MFW, OECD, Konferencję NZ ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD) i Światową Organizację Handlu (WTO). Odstępstwa od powyższej metodologii są regularnie monitorowane za pośrednictwem sprawozdań dotyczących jakości. Rozbieżności te są omawiane przez Komitet ds. Bilansu Płatniczego i Grupę Roboczą ds. Bilansu Płatniczego w celu wspierania harmonizacji.

Normy międzynarodowe zostały niedawno poprawione. W listopadzie 2008 r. opublikowano szóste wydanie Podręcznika Bilansu Płatniczego, w kwietniu 2008 r. ukończono czwarte wydanie Wzorcowej definicji zagranicznych inwestycji bezpośrednich, a w lutym 2010 r. Komisja Statystyczna Narodów Zjednoczonych zatwierdziła zaktualizowaną wersję Podręcznika dotyczącego statystyki międzynarodowego handlu usługami.

Skoordynowane wdrożenie nowych norm, uzgodnione już z państwami członkowskimi w ramach Komitetu ds. Bilansu Płatniczego, powinno podnieść poziom zgodności, a więc i porównywalności statystyk bazowych.

4.4. Stałość

Kryterium stałości odnosi się do stopnia zbliżenia wstępnie szacowanej wartości do danych ostatecznych.

Stałość można zmierzyć przy pomocy średniego bezwzględnego błędu procentowego[11], który jest wskaźnikiem uzgodnionym przez Komitet ds. Bilansu Płatniczego. Tabela 3 przedstawia najnowsze dostępne wartości tego wskaźnika w odniesieniu do głównych pozycji bilansu płatniczego Unii Europejskiej. Niska wartość wskaźnika oznacza wysoki poziom stałości. Jest tak w przypadku większości pozycji, chociaż w przypadku dochodu i jego składników odnotowuje się znaczne zmiany, w szczególności w odniesieniu do wynagrodzenia pracowniczego i dochodów z inwestycji bezpośrednich. Zaliczają się one do pozycji, które są najtrudniejsze do zmierzenia i w których oczekuje się największych zmian ze względu na zwykle wykorzystywane źródło danych. W rzeczywistości wartości ostateczne tych danych są na ogół oparte na wynikach badań rocznych, natomiast wartości wstępne opierają się na danych szacunkowych, które nie zapewniają wysokiego poziomu dokładności.

Tabela 3: Średni bezwzględny błąd procentowy w zagregowanych danych dla UE

	Kredyty		**Debety**	
	2006	***2007***	***2006***	***2007***
Obroty bieżące	*2,3%*	*2,9%*	*1,3%*	*1,5%*
-Towary	0,1%	0,9%	0,4%	0,5%
-Usługi	0,7%	1,9%	1,4%	1,8%
Transport	1,4%	2,3%	1,6%	4,5%
Podróże	4,8%	3,2%	3,2%	2,8%
Pozostałe usługi	1,9%	1,5%	1,6%	0,9%
-Dochód	9,3%	8,2%	6,9%	6,0%
Wynagrodzenie pracownicze	11,4%	9,4%	6,7%	1,7%
Dochody z inwestycji bezpośrednich	22,3%	19,8%	20,4%	20,9%
Dochody z inwestycji portfelowych	3,8%	2,4%	4,1%	4,7%
Dochody z pozostałych inwestycji	1,1%	2,8%	2,0%	1,7%
-Transfery bieżące	10,5%	0,8%	5,8%	2,0%

4.5. Spójność wewnętrzna

Poprzez spójność wewnętrzną mierzy się spójność w ramach dostarczonego zestawu danych na podstawie błędów i pominięć netto, nawet gdy bilans płatniczy jest co do zasady zrównoważony. Suma wszystkich pozycji powinna zatem wynosić zero. W praktyce występuje jednak nierównowaga w wyniku niedoskonałości danych źródłowych i ich opracowania. Błędy i pominięcia netto są otrzymywane rezydualnie jako pozycja bilansująca

---

[11] *Średni bezwzględny błąd procentowy* (*mean absolute percentage error*, MAPE) definiuje się następująco:

$$MAPE = \frac{1}{N}\sum_{t=1}^{N}\left|\frac{X_f(t) - X_i(t)}{X_i(t)}\right|$$

gdzie $X_f(t)$ to wstępnie szacowana wartość pozycji X bilansu płatniczego w kwartale odniesienia t; $X_i(t)$ to ostatnia dostępna wartość szacunkowa dla tej samej pozycji bilansu płatniczego w kwartale odniesienia t; N to liczba obserwacji w danych ramach czasowych (tj. w ciągu jednego roku; N wynosi 4, ponieważ MAPE jest obliczany dla wartości kwartalnych).

rozliczenia. Czasami jedne błędy w opracowaniu równoważą inne, więc wartość tej pozycji rezydualnej niekoniecznie stanowi jakąkolwiek oznakę ogólnej dokładności zestawienia. Błędy i pominięcia netto są jednak na ogół uważane za dobry wskaźnik dla zmierzenia spójności wewnętrznej bilansu płatniczego.

Tabela 4: Średni błąd względny za okres 2005-2007

Austria	3%	**Niemcy**	6%	**Niderlandy**	5%
Belgia	2%	**Grecja**	2%	**Polska**	4%
Bułgaria	9%	**Węgry**	2%	**Portugalia**	7%
Cypr	3%	**Irlandia**	5%	**Rumunia**	3%
Republika Czeska	2%	**Włochy**	2%	**Słowacja**	2%
Dania	5%	**Łotwa**	1%	**Słowenia**	3%
Estonia	2%	**Litwa**	3%	**Hiszpania**	2%
Finlandia	6%	**Luksemburg**	1%	**Szwecja**	7%
Francja	13%	**Malta**	4%	**Zjednoczone Królestwo**	4%

Tabela 4 przedstawia średni błąd względny odnotowany przez państwa członkowskie za okres 2005-2007. Przedmiotowy wskaźnik opiera się na błędach i pominięciach netto; jest on także analizowany w sprawozdaniach dotyczących jakości. Jest on równy średniej wartości bezwzględnej błędów i pominięć netto w danym okresie (mierzonej jako udział w średniej wartości kredytów i debetów obrotów bieżących), odnotowanej w kwartalnym bilansie płatniczym państw członkowskich. Zasadniczo wskaźnik ten powinien być niewielki, ponieważ wartość błędów i pominięć powinna być równa zeru. Taka sytuacja rzeczywiście występuje w przypadku większości państw członkowskich. Tylko jedno państwo członkowskie (Francja) odnotowało wartość tego wskaźnika przekraczającą 10%, a w sześciu państwach członkowskich jest on wyższy niż 5%.

5. KORZYŚCI DLA UŻYTKOWNIKÓW I ZNACZENIE STATYSTYKI BILANSU PŁATNICZEGO

Rozporządzenie (WE) nr 184/2005 stanowi odpowiedź na potrzeby użytkowników danych. W niniejszej sekcji dokonano analizy sposobów wykorzystania tych danych oraz korzyści wynikających ze statystyki bilansu płatniczego.

Właściwe instytucje krajowe i międzynarodowe intensywnie korzystają ze statystyki bilansu płatniczego dla celów kształtowania polityki. Komisja Europejska i Rada, Europejski Bank Centralny (EBC), Eurosystem, MFW, Bank Rozrachunków Międzynarodowych, OECD, grupy G3 i G7 - wszystkie te instytucje i organizacje wykorzystują przedmiotową statystykę.

Statystyka bilansu płatniczego wraz z międzynarodową pozycją inwestycyjną stanowią narzędzie monitorowania polityki pieniężnej. W połączeniu z innymi wskaźnikami statystyka w zakresie wymiany towarów i usług jest wykorzystywana do oceny presji inflacyjnej, a także wszelkiego wpływu międzynarodowego popytu na wywóz, a więc i wpływu na produkt krajowy brutto. Poziom obrotów bieżących i międzynarodowa pozycja inwestycyjna są łącznie stosowane do oceny stabilności kursu wymiany walut.

Statystka bilansu płatniczego jest także uwzględniana w sprawozdaniach z konwergencji publikowanych przez Komisję Europejską i EBC w odniesieniu do poszczególnych państw członkowskich, które nie uczestniczą jeszcze w unii gospodarczej i walutowej (UGW).

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwany dalej „TFUE") zawiera bezpośrednie odniesienie do bilansu płatniczego (np. w art. 143 i 144) i nakłada na Komisję obowiązek regularnego informowania Rady o rozwoju sytuacji w zakresie bilansu płatniczego w państwach członkowskich, które nie uczestniczą w UGW.

Zmiany w obrotach bieżących w poszczególnych krajach analizuje się w związku z ich konkurencyjnością, natomiast statystyka w zakresie inwestycji bezpośrednich jest wykorzystywana do celów analizy atrakcyjności każdego kraju.

Statystyka bilansu płatniczego stanowi istotne źródło innych kluczowych danych statystycznych gromadzonych w powiązanych dziedzinach statystycznych mających znaczenie dla UE, takich jak:

- produkt krajowy brutto (z uwzględnieniem transgranicznych transakcji w zakresie towarów i usług), w tym szybkie szacunki, do których potrzebne są wskaźniki miesięcznego bilansu płatniczego;

- dochód narodowy brutto (z uwzględnieniem transgranicznych transakcji w zakresie towarów i usług oraz dochodu);

- rachunek zagranicy w kwartalnych rachunkach sektorowych UE i strefy euro, w tym w rachunkach finansowych.

Dla niektórych użytkowników szczególne znaczenie mają - oprócz głównych agregatów - określone pozycje bilansu płatniczego:

- publikowane co roku przez Eurostat szczegółowe informacje na temat międzynarodowego handlu usługami są ważne dla negocjacji handlowych i określania polityki celnej;

- Komisja Europejska i G8 wprowadziły środki sprzyjające dokonywaniu przekazów pieniężnych i poprawie gromadzenia informacji na ich temat;

- geograficzny podział statystyki bilansu płatniczego może być wykorzystywany w monitorowaniu interakcji między UE a państwami trzecimi;

- struktura przepływów finansowych (pod względem inwestycji bezpośrednich, portfela i innych inwestycji) jest niezmiernie istotna dla oceny stabilności finansowej.

Członkowie Komitetu ds. Bilansu Płatniczego przyznają, że przyjęcie rozporządzenia (WE) nr 184/2005 doprowadziło do szeregu zmian, które pod kilkoma względami poprawiły jakość statystyki bilansu płatniczego:

- rozporządzenie to zwiększyło harmonizację danych dotyczących bilansu płatniczego opracowywanych przez różne państwa członkowskie;

– użytkownicy danych mają obecnie dostęp do bardziej szczegółowej statystyki bilansu płatniczego;

– przedmiotowe rozporządzenie zapewniło solidną podstawę prawną dla celów przygotowania krajowych programów statystycznych państw członkowskich;

– dane są dokładniejsze i przekazywane bardziej terminowo.

6. KOSZTY I OBCIĄŻENIA ZWIĄZANE ZE STATYSTYKĄ BILANSU PŁATNICZEGO

Oszacowanie kosztów wiążących się z gromadzeniem i rozpowszechnianiem statystyk bilansu płatniczego jest dość złożone. Istnieje wiele różnych źródeł danych, które są także wykorzystywane do sporządzania innych statystyk lub są powiązane ze sprawozdawczością instytucji finansowych i przedsiębiorstw na potrzeby organów regulacyjnych. Z tego względu trudno jest wyodrębnić konkretne koszty gromadzenia i opracowywania danych dotyczących bilansu płatniczego z całkowitych kosztów ponoszonych na gromadzenie danych często wykorzystywanych do innych celów. Poza tym w określonych państwach członkowskich dane mogą być gromadzone przez dwie różne instytucje, np. krajowy bank centralny i krajowy urząd statystyczny, co w jeszcze większym stopniu utrudnia obliczenie wiarygodnych szacunków.

Po konsultacji z członkami Komitetu ds. Bilansu Płatniczego można oszacować nakład pracy potrzebny do sporządzenia i rozpowszechnienia statystyk bilansu płatniczego w UE. Wynosi on około 900 ekwiwalentów pełnego czasu pracy. Powyższe zasoby mogą być w większym lub mniejszym stopniu rozłożone na różne dziedziny bilansu płatniczego. Zestawem danych pochłaniającym największe nakłady jest kwartalny bilans płatniczy, który wymaga 57% zasobów, a w dalszej kolejności znajdują się międzynarodowy handel usługami (23%) i bezpośrednie inwestycje zagraniczne (20%). Znaczny nakład pracy potrzebny do sporządzenia kwartalnego bilansu płatniczego można przypisać głównie zasobom potrzebnym do opracowania dużego zestawu danych statystycznych związanych z rachunkiem finansowym.

Oszacowano, że dodatkowe działania związane z wykonaniem rozporządzenia (WE) nr 184/2005 stanowią tylko dość skromną część przedmiotowego nakładu (ok. 13%).

Dane dotyczące bilansu płatniczego są potrzebne również do celów krajowych i były gromadzone przez państwa członkowskie jeszcze przed przyjęciem rozporządzenia (WE) nr 184/2005. Do zapewnienia zgodności z wymogami tego rozporządzenia potrzebne są zatem jedynie ograniczone zasoby dodatkowe.

Należy również pamiętać, że wymogi rozporządzenia (WE) nr 184/2005 i wymogi dotyczące danych stawiane przez inne organizacje krajowe i międzynarodowe, w szczególności wymogi EBC i MFW, w znacznym stopniu się pokrywają. Dane opracowane przez państwa członkowskie specjalnie dla celów rozporządzenia (WE) nr 184/2005 są nie do odróżnienia od danych opracowanych zgodnie z innymi wymogami.

Jeśli chodzi o obciążenie respondentów wynikające z gromadzenia danych dotyczących bilansu płatniczego, państwa członkowskie mają na ten temat jedynie bardzo ograniczone informacje, które nie są wystarczające, aby dokonać jakiejkolwiek szacunkowej oceny. Co więcej, trzeba wziąć pod uwagę, że wprowadzenie progu w zakresie sprawozdawczości dotyczącej transakcji transgranicznych na poziomie UE, który początkowo wynosił

12 500 EUR, a później został podniesiony do 50 000 EUR, w większości państw członkowskich spowodowało zmiany w systemach gromadzenia danych dotyczących bilansu płatniczego. Przed wprowadzeniem tego progu większość systemów gromadzenia danych opierała się na danych o rozliczeniach, przekazywanych przez banki i dostawców usług płatniczych. Obecnie prawie wszystkie systemy gromadzenia danych oparte są na sprawozdawczości bezpośredniej lub badaniach. Zmiana ta oznaczała przeniesienie obciążenia z banków i pośredników finansowych – głównych dostawców danych w ramach systemu rozliczeń, których obowiązki w zakresie statystyki są obecnie znacząco ograniczone – na przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe. Kwestią wymagającą dokładniejszego zbadania jest to, czy powyższe przeniesienie obciążeń zmniejszyło także obciążenie całego systemu i w jakim stopniu. Obecnie dostępne informacje nie wystarczają do wyciągnięcia wniosków.

7. OBSZARY EWENTUALNYCH ULEPSZEŃ I ZMIAN

W następstwie kilku zmian w regulacjach, które pokrótce omówiono w sekcji 2, rozporządzenie (WE) nr 184/2005 można zasadniczo uznać za aktualne. Wymogi dotyczące danych zmieniono w celu poprawienia metodologii stosowanej w obliczaniu zagregowanych danych UE. Celem było również dostosowanie podziału geograficznego do nowej sytuacji geopolitycznej oraz podziału działalności do nowej klasyfikacji działalności gospodarczej, NACE rev. 2.

Przyszłe ulepszenia wiążące się z wprowadzeniem zmian w rozporządzeniu (WE) nr 184/2005 mogą obejmować:

- dalszą aktualizację wymogów dotyczących danych związanych z przyjęciem nowych norm międzynarodowych, szóstego wydania Podręcznika Bilansu Płatniczego, czwartego wydania Wzorcowej definicji zagranicznych inwestycji bezpośrednich i Podręcznika dotyczącego statystyki międzynarodowego handlu usługami w wersji z 2010 r. Opracowujący bilans płatniczy wyrazili zgodę na wdrożenie nowych norm w 2014 r. wraz z przyjęciem nowych norm dla rachunków narodowych. Wymogi dotyczące danych należy zmienić przed 2014 r., aby umożliwić wprowadzenie nowych norm przez wszystkie państwa członkowskie w sposób zharmonizowany;

- kryteria jakości dla sprawozdań dotyczących jakości wymagane na mocy rozporządzenia (WE) nr 184/2005 określono w rozporządzeniu (WE) nr 1055/2008. Ponieważ w pewnym stopniu różnią się one od kryteriów jakości określonych w art. 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 223/2009 w sprawie statystyki europejskiej[12], mogłyby zostać odpowiednio zaktualizowane. Konieczna może być również zmiana ram czasowych, aby cykl opracowywania danych mógł być lepiej zsynchronizowany z wykonaniem sprawozdawczości jakościowej;

[12] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności, rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich. Dz.U. L 87z 31.3.2009, s. 164.

– przyjęcie przez Komisję środków wykonawczych do rozporządzenia (WE) nr 184/2005 wraz z załącznikami, zgodnie z nowymi możliwościami prawnymi wprowadzonymi przez TFUE;

– aktualizację wymogów dotyczących danych polegającą na wprowadzeniu gromadzenia statystyk w zakresie międzynarodowego handlu usługami zgodnie z trybem świadczenia usługi, jak określono w Podręczniku dotyczącym statystyki międzynarodowego handlu usługami z 2010 r., ze zwróceniem szczególnej uwagi na tryb 4 (obecność osób fizycznych).

Inne możliwe ulepszenia, niewymagające wprowadzania zmian w rozporządzeniu (WE) nr 184/2005, zaproponowali członkowie Komitetu ds. Bilansu Płatniczego:

– obecnie zestawy danych przekazywane do Eurostatu są również dostarczane innym instytucjom europejskim i organizacjom międzynarodowym, takim jak: EBC, MFW i OECD. Istnieją niewielkie różnice w tych zestawach danych, ponieważ poziom szczegółowości wymagany przez każdą z tych organizacji może nie być dokładnie taki sam. Obciążenie państw członkowskich mogłoby zostać znacznie zredukowane, gdyby wymogi wszystkich organizacji międzynarodowych dotyczące danych były zharmonizowane. Gdyby osiągnięto powyższy cel, przekazywanie danych można by jeszcze bardziej uprościć, wykorzystując Eurostat jako węzeł przesyłający dane otrzymane od państw członkowskich do innych organizacji żądających tych danych. Przedmiotowa procedura jest już wykorzystywana do dostarczania EBC danych kwartalnych dotyczących międzynarodowego handlu usługami i można ją łatwo rozszerzyć na inne zestawy danych i organizacje;

– promowanie wymiany najlepszych praktyk w zakresie metodologii, jak również wymiany danych mikro i makro między urzędami statystycznymi na szczeblach krajowym i międzynarodowym;

– wykorzystywanie w celach statystycznych przepisów dyrektywy Rady 2008/8/WE z dnia 12 lutego 2008 r. zmieniającej dyrektywę 2006/112/WE w odniesieniu do miejsca świadczenia usług[13]. Tym samym możliwe byłoby utworzenie systemu rejestrującego międzynarodowy handel usługami w obszarze UE, podobnego do już obowiązującego systemu służącego do pomiarów handlu towarami.

8. FUNKCJONOWANIE KOMITETU DS. BILANSU PŁATNICZEGO

Komitet ds. Bilansu Płatniczego ustanowiono po wejściu w życie rozporządzenia (WE) nr 184/2005. Po raz pierwszy zwołano go w dniu 8 lipca 2005 r., gdy przyjęto regulamin i zadania tego komitetu.

Zadania Komitetu ds. Bilansu Płatniczego są następujące:

– definiowanie norm jakości oraz określanie treści i terminu składania sprawozdań dotyczących jakości;

[13] Dz.U. L 44 z 20.2.2008, s. 11.

– udzielanie Komisji Europejskiej pomocy w ocenie jakości przekazywanych danych;

– określenie formatu i procedury, zgodnie z którymi państwa członkowskie przekazują Komisji Europejskiej wymagane dane;

– podejmowanie środków koniecznych do dostosowania rozporządzenia (WE) nr 184/2005 do zmian gospodarczych i technicznych;

– w razie potrzeby aktualizowanie definicji i wymogów dotyczących danych (terminów przekazywania, zmian, rozszerzenia i wyeliminowania kategorii danych itd.).

Z członkami Komitetu ds. Bilansu Płatniczego przeprowadzono konsultacje na temat funkcjonowania ich komitetu i wyniki tych konsultacji są bardzo pozytywne. Jak pokazano na wykresie 1, około trzy czwarte członków oceniło zadania Komitetu ds. Bilansu Płatniczego jako „więcej niż zadowalające". Według wyników konsultacji niektórzy członkowie Komitetu ds. Bilansu Płatniczego są zdania, że komitet powinien być bardziej zaangażowany w dyskusje nad zagadnieniami strategicznymi, koncepcyjnymi i metodologicznymi. Inni członkowie Komitetu ds. Bilansu Płatniczego wyrazili opinię, że szczególne zadania komitetu mają charakter głównie regulacyjny i powinny takimi pozostać.

Od 2005 r. odbyło się sześć posiedzeń Komitetu ds. Bilansu Płatniczego. Główne osiągnięcia Komitetu ds. Bilansu Płatniczego obejmują:

– wyrażenie opinii na temat wszystkich środków wykonawczych określonych w sekcji 2 niniejszego sprawozdania;

– uzgodnienie norm i treści sprawozdań dotyczących jakości;

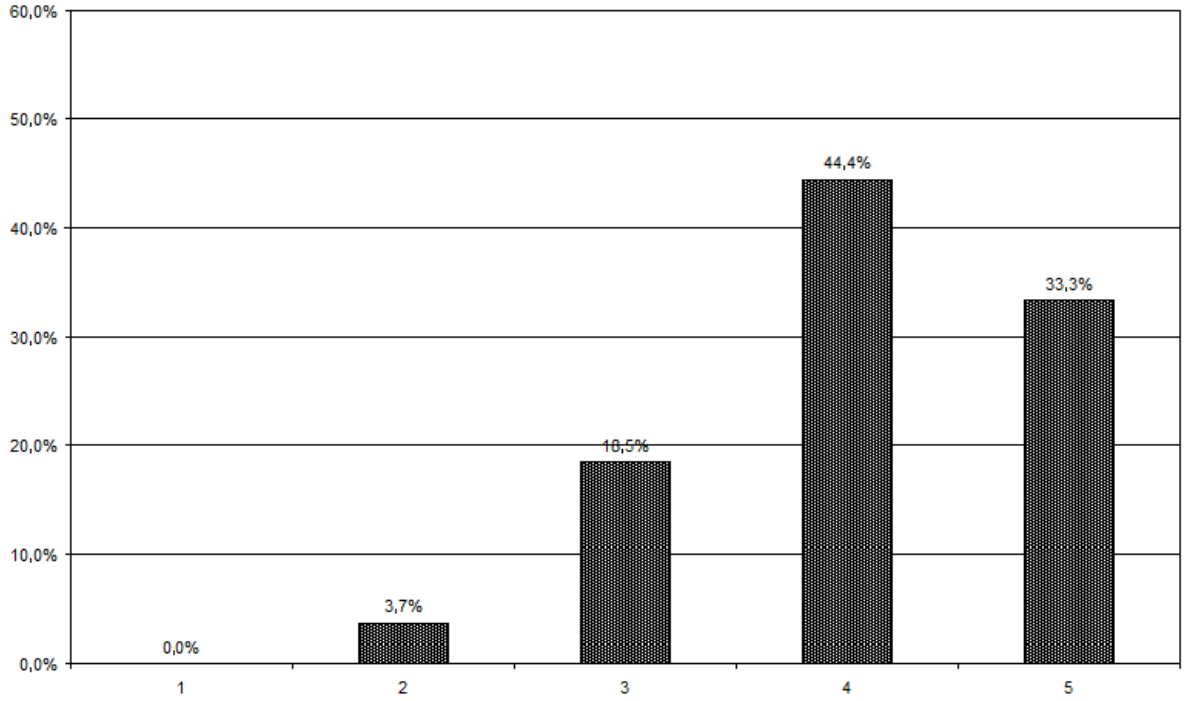
– coroczne omawianie stanu zgodności z rozporządzeniem (WE) nr 184/2005 oraz wykonania sprawozdawczości jakościowej;

– omówienie i zatwierdzenie skoordynowanego podejścia do wszystkich planowanych głównych zmian metodologicznych, w tym wprowadzenia nowych podręczników (szóstego wydania Podręcznika Bilansu Płatniczego i czwartego wydania Wzorcowej definicji zagranicznych inwestycji bezpośrednich) oraz klasyfikacji działalności gospodarczej NACE rev. 2;

– omówienie zmian związanych z rozporządzeniem (WE) nr 2560/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie płatności transgranicznych w euro[14], które wprowadziło zmianę progu dla sprawozdawczości statystycznej banków, powodując w ten sposób gruntowną transformację systemu gromadzenia danych dotyczących bilansu płatniczego w wielu państwach członkowskich.

[14] Dz.U. L 344 z 28.12.2001, s. 13.

Wykres 1: Zadowolenie członków Komitetu ds. Bilansu Płatniczego z określenia zadań komitetu (1-5, 1 - niezadowolony, 5 - bardzo zadowolony)

9. WNIOSKI

Wejście w życie rozporządzenia (WE) nr 184/2005 pomogło zharmonizować statystyki bilansu płatniczego w całej UE i zwiększyło dostępność danych dla użytkowników. Rozporządzenie (WE) nr 184/2005 stanowi również podstawę prawną dla przygotowania krajowych programów statystycznych. Jakość opracowanych danych, z uwzględnieniem ich różnych rodzajów, jest ściśle monitorowana przez Komitet ds. Bilansu Płatniczego.

Biorąc pod uwagę wnioski z niniejszego sprawozdania, w najbliższych latach możliwe jest rozważenie wprowadzenia zmian w rozporządzeniu (WE) nr 184/2005 w odniesieniu do zagadnień określonych w procesie przeglądu:

– aktualizacji wymogów dotyczących danych zgodnie z nowymi normami międzynarodowymi;

– dostosowania składania sprawozdań dotyczących jakości do podejścia Eurostatu do jakości oraz do rozporządzenia (WE) nr 223/2009 poprzez zmianę kryteriów jakości;

– przyjęcia przez Komisję środków wykonawczych do rozporządzenia (WE) nr 184/2005 zgodnie z nowymi możliwościami prawnymi wprowadzonymi przez TFUE.

Ponadto możliwe jest dalsze wzmocnienie współpracy z EBC (DG ds. Statystyki) i z innymi organizacjami międzynarodowymi, takimi jak MFW i OECD, w celu zracjonalizowania i zharmonizowania wymogów dotyczących danych z wykorzystaniem Eurostat jako węzła.

Przed przedłożeniem stosownych wniosków należycie uwzględnione zostaną dyskusje w ramach Komitetu ds. Bilansu Płatniczego i jego opinia.